

1. Indledning

- Du kunne *da* have ringt eller *sådan* noget, siger han.
 - *Undskyld*, siger Jimmy.
 - Du er *stadigvæk* skæv, siger min far.
 - Jeg er *sgu da* ikke skæv, siger Jimmy og griner.
 - Gå ind i seng med sig og sov rusen ud.
 - Jeg er ikke skæv.
 - Jeg har *jo* sagt du ikke skal komme her når du er skæv.
 - *Nå, men, så* går jeg, siger Jimmy.
 - Du bliver her! siger min far.
- Men Jimmy er allerede på vej mod døren.
- Hvis du går nu, siger min far, *så* har vi to set hinanden for sidste gang!
- Jimmy stopper op med hånden på dørhåndtaget.
- I har *vel* ikke en øl? siger han.
 - *Nej*, siger min far med et grin. Gå i seng med dig.
- (Leine 2007:115)

Replikkerne herover stammer fra Kim Leines roman *Kalak*, som udkom i 2007. Uddraget gengiver en konversation mellem to af romanens karakterer, hovedpersonen Kims far og dennes nye kæreste, Jimmy. I eksemplet er visse småord kursiverede. Det drejer sig om de såkaldte *diskursmarkører*, ord der gør det muligt for taleren at graduere og nuancere det sagte. I situationen herover er Kim på besøg hos faderen i København. Faderens kæreste Jimmy har været væk i længere tid, uden at faderen har hørt noget fra ham. Nu kommer Jimmy så hjem igen, men han er beruset, og det skaber en anspændt atmosfære, hvilket netop kommer til udtryk i valget og brugen af diskursmarkører. Brugen af *da* i den første replik udtrykker på samme tid en bebrejdelse og en vis forsigtighed. Vi fornemmer, at faderen på en og samme gang er lettet og sur. Jimmy besvarer i sin tur faderens udsagn med *undskyld*, der signalerer, at han er sig bevidst om sin opførsel, og hvad den har forårsaget. Jimmy udtrykker med dette udsagn på den samme gang at han er ked af det. “Jeg har *jo* sagt du ikke skal komme her når du er skæv”, replicerer faderen, hvor brugen af *jo* tydeliggør, at det drejer sig om information som er blevet klargjort tidligere, og som Jimmy derfor bør respektere. Udsagnet får en spørgsmålsagtig og irriteret tone, hvor faderen forsøger at få Jimmy til at forstå, at hans opførsel ikke er acceptabel.

Det er helt oplagt, at Leine i det givne eksempel har valgt at bruge diskursmarkører som et litterært virkemiddel med henblik på at udtrykke karakterernes individuelle ekspressivitet og temperament. Det er en effektiv måde at gøre teksten mere levende, og den

er gennemgående i hele romanen, ligesom det også sker i hans seneste roman *Profeterne i Evighedsfjorden*. Det interessante med diskursmarkører er at de tilbyder ekspressivitet og sproglig nuance gennem at blive sat i et system. De får sin betydning, når de bliver brugt i en kontekst, og det er således den der afgør hvordan de skal fortolkes. Dette gør dem yderst vanskelige at oversætte fra et sprog til et andet, da man på grund af deres situationsbundne betydning ikke kan slå dem op i en ordbog, som man ellers kan gøre med andre ord. Det stiller en oversætter over for en krævende udfordring, hvor situationen omkring diskursmarkørerne er nød til at analyseres, for at oversætteren skal kunne finde ud af hvordan de gældende diskursmarkører skal fortolkes og således blive oversatte. Dette gør sig gældende mellem såvel vidt forskellige sprog som temmelig lige nabosprog. Dansk og svensk er for eksempel nabosprog, og der er mange personer i begge lande der temmelig godt kan forstå hinanden og begge sprog. Men hvordan godt forstår de to sprog egentlig hinandens diskursmarkører? Det er, hvad det her arbejde vil beskæftige sig med, diskursmarkører og hvad der gør sig gældende for en oversætter der skal oversætte dem fra dansk til svensk i romaner. Hvilke særlige udfordringer opstår, når man oversætter danske diskursmarkører til svensk? Hensigten med opgaven er således at analysere eksemplariske dialoger, hvor der indgår diskursmarkører, fra to danske romaner af Kim Leine, og sammenligne dem med deres svenske oversættelser, med henblik for at finde ud af, hvilke problemer disse småord stiller til med.

1.1 Metode

Arbejdet, hvor jeg stiller skarpt på og detaljeanalyserer udvalgte tekstpartier, kan overordnet set betragtes som en kvalitativ og empirisk analyse (Lagerholm 2005:30), men der kan i arbejdet også siges at indgå et kvantitativt aspekt, eftersom jeg vælger at analysere ikke mindre end 50 dialoger af forskellig størrelse og omfang. De forekommende diskursmarkører bliver kategoriserede på baggrund af Laurel J. Brintons model, hvor der opereres med to kategorier, dem med tekstuel funktion (diskursmarkører der organiserer teksten), og dem med interpersonel funktion (diskursmarkører der opretholder relationen mellem dem der taler og tilbyder ekspressivitet).

1.2 Sekundær materiale

Den første del af arbejdet er mere teoretisk orienteret og baseres på et materiale der består af en række tidligere studier, artikler og bøger der er relevante for emnet. Der er mange der har beskæftiget sig i emnet, og der findes mange kilder at læne sig op mod. Det her arbejde anvender sig af de toneangivende forskere i emnet, primært *Brinton* (Brinton, J., Laurel, 1996, *Pragmatic Markers in English: Grammaticalization and functions*) og *Jucker & Ziv* (Jucker, H., Andreas & Ziv, Yael, 1998, *Discourse Markers: Descriptions and theory*), men også *Mattsson* (Mattsson, Jenny, 2009, *The Subtitling of Discourse Particles - A corpus-based study of well, you know, I mean, and like, and their Swedish translations in ten American films*) og *Gillberg* (Gillberg, Linn, 2005, *Fjäril bli till sommarfluga- Problematik vid översättning från danska till svenska*).

1.3 Primært materiale

Det primære materiale består af de valgte romaner, *Kalak* og *Profeterne i Evighedsfjorden*, og deres svenske oversættelser.

Leine er en temmelig populær dansk forfatter der siden 2007 har skrevet 4 romaner, hvoraf alle er blevet oversat til svensk. I sine romaner skriver Leine gerne om forskellige lidt melankolske personer med anknytning til Grønland. Romanerne er dybe og lidt mørke, og hovedpersonerne fremstår ofte som noget tungsindede. Det er med sproget, ordene og sætningerne som Leine skaber stemninger, giver romanerne sin personlige træk og karaktererne en måde at udtrykke sig på. Der er en frekvent brugen af diskursmarkører, hvilket gør romanerne yderst relevante for den her studie. Jeg finder det også interessant, at *Kalak* og *Profeterne i Evighedsfjorden* er oversat til svensk af to forskellige oversættere. De to oversættere er Inge Knutsson og Margareta Järnebrand. Begge to har arbejdet i lang tid med oversættelse, og de har over tid udviklet sig og er blevet meget gode til det.

Knutsson har arbejdet som oversætter af nordisk litteratur i over 30 år, og han oversatte sin første bog i 1974. Desuden er han blevet tildelt to oversættelse priser og han har blandt andet oversat *Månskära*, *Bad boy* og *Jungfrun från Norge*.

Järnebrand har arbejdet som oversætter i nærmere 30 år, og hun har blandt andet oversat *Bortom havet*, *Kronprinsessan* og *Förlåtelsen*.

1.4. Komposition

I arbejdets første del, kapitel 2 der er opdelt i flere dele, præsenteres tidligere forskning og studier omkring diskursmarkører og oversættelse. Der defineres hvad diskursmarkører er, hvordan de realiseres, og hvad deres funktion er. Efter definitionen af diskursmarkørerne følger kapitel 3 hvor oversættelsen af diskursmarkører og de udfordringer der opstår ved den præsenteres og diskuteres. I det efterfølgende kapitel 4 præsenteres hvordan diskursmarkørerne bliver kategoriserede i arbejdet. Derefter følger kapitel 5 med den empiriske analyse som er opdelt i tre deler, og undersøger hvad der sker med diskursmarkører i primærmaterialet. Arbejdets resultat, og mine egne tanker og funderinger der er opstået i forbindelse med arbejdet, diskuteres derefter i kapitel 7, og i kapitel 8 finder man til sidst en sammenfatning af arbejdet. I tilslutning til arbejdet finder man i litteraturlisten alle kilder der udgør det sekundære materiale, og sidst finder man bilagerne med alle vævsprøver der udgør det primære materiale.

2. Diskursmarkører - fra grammatik til pragmatik

Diskursmarkører er et samlingsnavn på en række småord og formuleringer, som er en del af de fleste sprog. Disse småord og formuleringer er yderst komplekse, hvorfor der i dette kapitel vil blive set nærmere på nogle af de afgrænsningsforsøg og definitionsproblemer, der hersker omkring dem. For eksempel kan det her indledningsvis nævnes, at der hyppigt stødes på benævnelserne *diskursmarkører* og *diskurspartikler*, hvor sidstnævnte ofte bruges som betegnelse af enkelte småord som for eksempel de danske *nok*, *da* og *jo*, mens termen *diskursmarkører* i større udstrækning plejer at blive benyttet om en mere omfattende gruppe af *diskursmarkører*, hvor formuleringer med en længere rækkefølge af ord indgår (Jucker & Ziv 1998:2). Tidligere studier og forskning indenfor emnet vil blive betragtet, og deres forskellige aspekter vil munde ud i en præsentation af, hvordan begrebet *diskursmarkør* vil blive anvendt i denne studie. Til formål for den aktuelle studie, vil *diskursmarkører* blive definerede, som småord og formuleringer med opgaven at bidrage til at gøre tekst/udsagn mere levende gennem at tilbyde en sprogelig nuance og en særlig måde for ekspressivitet. På grund af *diskursmarkørernes* nævnte kompleksitet og sværfortolkede betydning, udgør de særlige udfordringer ved blandt andet oversættelse, som er det denne studie vil behandle. Der vil derfor, i analysedelen, også præsenteres hvilke ord og formuleringer som falder indenfor studiens egne rammer for *diskursmarkører*, da nogle ord og formuleringer emmelertid er blevet mere erkendte som *diskursmarkører*, mens der i forskerverden stadigvæk hersker stor uenighed omkring andre. Bland de store navne der har beskæftiget sig med *diskursmarkører* finder man blandt andet Fraser, Schiffrin, Redeker, Schourup, Blakemore, Jucker & Ziv og Brinton. I sine studier undersøger disse personer forskellige *diskursmarkører* og forskellige aspekter omkring dem. I denne studie vil der især henvises til Brinton og Jucker & Ziv, der er nogle af de mange navne der har gjort sig meget associerede med *diskursmarkører* (Brinton 1996; Jucker and Ziv 1998). Brinton har blandt andet lavet en modell for hvilke karakteristiske kriterier som hun mener gør sig gældende for *diskursmarkører*. Mange efterfølgende studier henvender sig på en eller anden måde til Brinton's studier, så også Jucker & Ziv som i sin tur har skrevet en bog som er opbygget af en række studier omkring *diskursmarkører*, hvori hvert arbejde udgør et eget kapitel i bogen. Studierne der er med i bogen, er alle forskellige og behandler forskellige sprog og aspekter i emnet. Såvel Jucker & Ziv's, som Brinton's tidligere studier, bliver der henvist til i Jenny Mattson studie fra 2009,

hvor hun lavede en studie om diskursmarkører i filmers undertekster (Mattsson 2009). Mattsson er et af de mindre kendte navne der bliver henvist til i denne studie, men som har lavet en studie, der er meget interessant og relevant for denne her aktuelle studie. Mattssons resultat viser blandt andet, hvordan diskursmarkører bliver forskellige prioriteret af forskellige oversættere, og hvordan de forskellige diskursmarkører kan blive forskellige oversat. I det som nu følger, vil der videre blive gjort klart hvad diskursmarkører er og hvordan de bliver brugt, hvordan de bliver defineret, og forskellige synspunkter omkring diskursmarkører vil præsenteres.

2.1 Diskursmarkørers karakteristiske kriterier

Diskursmarkører forekommer som tidligere nævnt, i de fleste sprog, og de plejer at udgøres af småord og kortere formuleringer. De optræder især i oral konversation, og bruges som en form for ekspressivitet. De hjælper også til at smøre en konversation, så at den godt flyder på. På dansk plejer blandt andet hyppigt forekommende småord og formuleringer, som for eksempel: *dog, nok, da, bare, sgu* og *ligesom*, at blive klassificerede som diskursmarkører. Dette skyldes at de synes til at opfylde særlige kriterier som forskere og lingvister mener gør sig gældende for diskursmarkører. Hvilke disse karakteristiske kriterier er, hersker der dog uenighed omkring. Der er mange der har prøvet at få de gældende kriterier på plads, men alligevel skelner sig kriterierne mellem enhver studie. Blandt andet har Brinton prøvet at tage fat i de karakteristiske træk, og hun har delet dem op i fem forskellige sproglige plan, *fonologiske og leksikalske træk, syntaktiske træk, semantiske træk, funktionelle træk og sociolinguistiske og stilistiske træk*. De fonologiske og leksikalske træk, mener hun er, at diskursmarkører er korte og fonologisk reducerede, at de skaber en egen tongruppe og at de er svære at skubbe ind i nogen af de traditionelle ordklasser. Videre mener hun at de syntaktiske træk er, at diskursmarkører ville være sætnings-initialt bundne, at de ikke er en del af den syntaktiske struktur, uden bare er løst koblet ved den og at de er valgbare. Med semantiske træk mener hun at diskursmarkører kun har en lille, eller slet ikke nogen sætningspåvirkning. Diskursmarkørernes funktionelle træk ville være at de er multifunktionelle. Og til sidst nævner Brinton de sociolinguistiske og stilistiske træk, som hun mener er at diskursmarkører især optræder i oral konversation, at de optræder i høj frekvens, at de er stilistisk stigmatiserede og at de hyppigere forekommer blandt kvinder end blandt mænd.

Som der fremgår herover, lister Brinton 12 karakteristiske kriterier, som hun har observeret omkring diskursmarkører, og som hun mener er af betydelse for hvorvidt en formulering skal klassificeres som en diskursmarkør eller ikke. Listen er temmelig lang og beskæftiger sig med kriterier på flere forskellige sproglige plan, hvor nogle kriterier fremstår som mere obligatoriske, mens andre synes mere fakultative. I kontrast til Brinton's liste, præsenterer Jucker og Ziv også Hölker's liste med karakteristiske kriterier, hvor der kun er 4 kriterier der gør sig gældende.

they do not affect the truth conditions of an utterance

they do not add anything to the propositional content of an utterance

they are related to the speech situation and not to the situation talked about

they have an emotive, expressive function rather than a referential, denotative, or cognitive function

(Jucker & Ziv 1998: 3)

Bortset fra, at Brinton's liste har tre gange så mange punkter som Hölker's liste, så har de alligevel en hel del fælles, og man får et tydeligt indtryk af, hvilke kriterier som synes til at være af størst vægt. En endnu kortere liste finder man i Schourups arbejde. Schourup beskriver nemlig i sit arbejde kun 3 kriterier som han, ifølge studier, mener er afgørende for diskursmarkører:

“Connectivity, optionality, and non-truth-conditional are all frequently taken together to be necessary attributes of DMs. The remaining features to be discussed are less consistently regard as criterial for DM status.” (Schourup 1998: 232)

Igen fremgår det, at Schourup er inde på den samme bane som Hölker og Brinton, men med færre punkter. De ovenstående 3 forskellige forslag til karakteristiske træk, er, som man kan se, ikke entydige, Brinton nævner 12 kriterier, Hölker 4 og Schourup kun 3. Alligevel har de en del fælles, som for eksempel at diskursmarkører ikke skal påvirke sandhedsbetingelserne for en ytring og at de er valgbare. Det fremstår af ovenstående, som yderst vanskeligt at fastslå hvilke kriterier som faktisk er nødvendige på grund af de forskellige holdninger til hvordan diskursmarkører skal defineres, hvorfor det er nødvendigt at indkredse hvad der menes med diskursmarkører i denne opgave. I den her opgave bliver diskursmarkører opdelt og defineret på en måde som er relevant for den kommende praktiske

analyse. Formålet for den her studie, er at finde diskursmarkører i vævsprøver fra danske romaner og derefter sammenligne dem med deres svenske oversættelse, i orden for at studere hvordan diskursmarkøerne bliver oversat. Hvordan disse bliver defineret grunder sig i de oven nævnte modeller, men med restriktioner. At diskursmarkører i følge Brinton's sociolingvistiske kriterier ville blive brugt mere af kvinder eller hyppigere ville være forekommende i oral konversation end i skreven form, er ikke relevant for lige den her studie. Den her studie tilslutter sig heller ikke, til at diskursmarkører ville være sætnings-initialt bundne. Det der gør sig gældende for diskursmarkører i den her studie er, at de er små multifunktionella ord og formuleringer som bruges for at skabe relationer og give udtryk for personlig og underforstået information, men som ikke påvirker sætningsindholdet eller sandhedsbetingelser. De er ikke obligatoriske, uden valgbare, og tilbyder for eksempel ekspressivitet, attityde, sproglig nuancer og tone, tankepauser og udfyldning, afslutning og indledning af sætninger, og kan blive påkaldte af tidligere udtalelser. De må optræde i forskellige sætnings-positioner, er altså ikke bundne til nogen speciel position, og der findes heller ikke nogen begrænsning for, hvor mange diskursmarkører en sætning må indholde. Sætningsindholdet påvirkes heller ikke hvis diskursmarkøerne fjernes eller bliver skubbet ind i en sætning, men sætningers tone, og hvordan den kan fortolkes, som bliver påvirket af diskursmarkører.

2.2 Fra den grammatiske til den pragmatiske funktion

Allerede i det foregående kapitel blev der fastslået at det fandtes enighed omkring et af diskursmarkøernes karakteristiske træk, nemlig at de ikke bærer nogen obligatorisk funktion i sproget. Med det menes at de betragtes som syntaktisk valgbare, og at der således ikke sker nogen grammatisk påvirkning, hvis en sætning indeholder diskursmarkører, hvis man tilføjer diskursmarkører til en sætning, eller hvis de diskursmarkører der optræder i en sætning fjernes. Dette betyder, at hvis der for eksempel i en samtale mellem to personer forekommer diskursmarkører, så ville man kunne fjerne disse uden at selve samtalens information ville påvirkes eller gå tabt. De her konstateringer skyldes en særlig ting der gør sig gældende for de fleste diskursmarkører, en ting der kaldes '*pragmatikalisering*'. Med pragmatikaliseringen menes, at mange diskursmarkører oprindeligt stammer fra en anden form af det ord de udgøres af, en form med semantisk betydelse, hvor ordet bidrager til sætningsindholdet. Det, der så er sket, er, at de her ord er blevet afblegede og har tabt hele

eller dele af deres semantiske betydning, og deres obligatoriske funktion. Diskursmarkører har som tidligere nævt, ikke nogen leksikal funktion, i stedet har de, tak være pragmatikationen, vedtaget en pragmatisk betydning, og får derfor sin betydning når de bliver sat i en kontekst (Mattsson 2009:10ff ; Brinton 1996:). Således er diskursmarkørernes betydning afhængig af konteksten de bruges i. Dette bidrager til den vanskelige opgave at fastlå diskursmarkørers betydning, da denne varierer beroende på den kontekst de bliver brugt i. Én og den samme diskursmarkør kan ha forskellige betydning beroende på situationen omkring den.

At diskursmarkører på grund af pragmatikaliseringen har tabt sin semantiske betydning, og ikke har nogen obligatorisk funktion, har dog ikke gjort dem helt unødvendige, de har stadigvæk vigtige pragmatiske funktioner i sproget. Når diskursmarkører bliver sat i et system, for eksempel når en person bruger diskursmarkører i et udsagn, så tilbyder diskursmarkørerne taleren en måde at udtrykke sig på, en form for ekspressivitet der giver udsagnet en særlig tone. I "Språktidningen" beskriver Anders Svensson den pragmatiske funktion som sådan:

"Diskurspartiklar fungerar som smörjmedel i samtal. Det handlar om ord som ba, typ, ju och liksom som inte är nödvändiga för att föra fram ett visst budskap, men som hjälper till att signalera hur budskapet ska tolkas." (Svensson:

<http://spraktidningen.se/tags/diskurspartiklar>)

Det diskursmarkører gør, er, at de signalerer til samtalepartnerne, hvordan den, der taler, forholder sig til det der bliver sagt, og hvordan det sagde skal fortolkes. De kan bruges som en måde at undgå misforståelse, eller som en måde at gøre sig bedre forstået.

Diskursmarkører giver udtryk for talerens attityd og følelser, og skaber relationen mellem samtalepartnere, eller mellem diskurssegmenterne, og de har en særlig evne at skabe en sproglig tone og en særlig nuance. Den pragmatiske funktion bliver et samlingsnavn på alle de små, men signifikante sproglige funktioner, som diskursmarkører tilbyder sproget. Disse funktioner beskrives af Jucker og Ziv på følgende måde: *"These functions include discourse connectors, turn-takers, confirmation-seekers, intimacy signals, topic-switchers, hesitation markers, boundary markers, fillers, prompters, repair markers, attitude markers, and hedging devices."* (Jucker and Ziv 1998: 1)

I det som Jucker og Ziv skriver, framlægges det store udvalg af varierede funktioner som diskursmarkører tilbyder sproget, og som påvirker en sætnings fortolkning og særlige tone, uden at påvirke selve sætningsindholdet.

2.3 Brugen af diskursmarkører

“Kommunikation mellan människor handlar inte bara om koncis faktaredogörelse, säger Jens Allwood, professor i lingvistik vid Göteborgs universitet. Egentligen handlar det om sociala relationer, att nå samförstånd och att inte tråka ut varandra.”(Aase 2010)

I udsagnet her ovenfor, der stammer fra Språktidningen, gengiver Maja Aase, Jens Allwoods udsagn om at mennesker gerne formulerer sig på en særlig måde når de taler med hinanden. Den kommunikation, som sker mellem mennesker, er ikke opbygget for at kun formidle rene fakta, den bygger også på at skabe atmosfæriske stemninger og relationer mellem de involverede samtalepartere. Mennesker bruger formuleringer og ord som skaber relationer mellem dem og andre involverede, formuleringer som skaber en slags sproglig tone. Sproget bliver et virkemiddel hvor hver person kan udtrykke sin tilhørighed, sin status, sin baggrund, sin attityd og sine følelser og fornemmelser. I dette sprog med disse særlige formuleringer gør sig også diskursmarkørerne, med deres sproglige funktioner, gældende. De plejer at udgøre en bestanddel i daglige konversationer, dog med variation lige i hvilke diskursmarkører som er populære og bliver brugt. Der er forskellige betingelser der påvirker hvilke de aktuelle diskursmarkører er, og brugen af dem skelner sig fra generation til generation, fra region til region og fra person til person (Aase 2010). Sprog er dynamisk og således i konstant bevægelse, det er i stændig udvikling, og med det også diskursmarkører. Det påvirkes af den menneskelige udvikling, nye opfindelser, nye fænomener og nye relationsbånd. På den samme måde som der kan blive brug for et nyt ord som benævnelse til en ny opfundet ting eller et nyt fænomen, så kan ord også få en ny betydning når de bruges i en ny kontekst. Der kan opstå en ny diskursmarkør når som helst. For eksempel hvis nogen skaber en ny diskursmarkør der tager hold, hvis et eksisterende ord bruges i en ny kontekst, eller hvis der lånes ord fra et fremmedsprog. Når et ord for eksempel bliver brugt i en særlig kontekst tilstrækkeligt mange gange, kan det tilslut få et nyt formål, lige som der er sket med diskursmarkører gennem pragmatikaliseringen. Brugen af diskursmarkører skal dog ske med bevidsthed. Der er nemlig ingen klar grænse for hvordan, eller hvor frekvent, man må bruge diskursmarkører i en dialog, men hvis afsenderen udøver en overbrugen af diskursmarkører,

kan det få negativ effekt og have en dårlig indvirkning på modtageren. Da diskursmarkører i det store hele ikke har en faktisk indvirkning på selve sætningen, kan de opfattes som unødvendige og irriterende. Hvis de står i vejen for at den vigtige information når frem, skaber de i stedet for en afslappet stemning, en negativ sådan. Undersøgelser har vist at det især er bestemte ord der for en negativ association, i engelsk er det for eksempel det populære ord “whatever”, der for mange personer i dag, har en negativ association. Men, populariteten skifter som tidligere nævnt, og hvilke diskursmarkører der har positive eller negative associationer kan skifte fra år til år (Svensson: <http://spraktidningen.se/tags/diskurspartiklar>).

3. Oversættelse af diskursmarkører

“Hvad er en god oversættelse?” spørger Anne Marie Bjerg sig selv, og læseren, i *Om kunsten at oversætte skønlitteratur*. Spørgsmålet er givetvis noget enhver oversætter må tage stilling til, og der mangler et entydigt og enkelt svar. Bjerg prøver alligevel at besvare spørgsmålet baseret på Thorhild Bjørnvig's tanker, med “hold dig nøje til teksten og skriv den på dansk sådan som den originale forfatter ville have gjort det, hvis hun eller han havde tænkt og skrevet på dansk.”, noget der kan appliceres på hvert enkelt sprog der skal oversættes til (Glas kaster skygge 1999: 77).

I dette arbejde, er det nabosprogene dansk og svensk som studeres, med fokus på oversættelsen af danske diskursmarkører til svensk. Selvom der er mangen der synes at de to sprog ligner hinanden og at der ikke fremgår nogle særlige problemer med at forstå hinanden, så er det som oversætter ikke altid så nemt at oversætte mellem sprogene. Med henblik på at skabe et billede af hvilke særlige udfordringer en oversætter møde, har tidligere arbejder, artikler og studier der beskæftiger sig med oversættelse generelt og mellem nabosprog, betragtets og sammenfattes.

I 2011 lavede Mari Baquin og Robert Zola Christensen en artikel om problemerne som kan opstå ved oversættelse mellem dansk og svensk. Det Baquin og Christensen beskriver, er at det ikke er de strukturelle forskel i sprogene som udgør problemer mellem de to sprog, i stedet er det lige det modsatte som skaber problematik. Det er det faktum, at dansk og svensk på mange måder ligner hinanden, og at de er etymologisk beslægtede, som skaber problemerne. Dansk og svensk har en fælles baggrund, men udvikledes slutligen i to forskellige retninger. Mange ord finder man i begge sprog, dog ikke altid med den samme betydning. Hvor dansk for eksempel har beholdt et ords oprindelige betydning, har Svensk nogen gang udviklet en anderledes betydning. Baquin og Christensen mener at det især er ord som har fået forskellige konnotationer der bliver problematiske. Der ligger et stort ansvar i at oversætteren tager hensyn til ordens forskellige opladning og betydelse i de forskellige sprog, selvom disse ligner hinanden. Et eksempel på det ville være det danske ord *ganske* (fuldstændigt) og det svenske ord *ganska* (temmelig). Orden ser de samme ud på begge sprog, men deres betydninger er forskellige, og de bruges i forskellige forstand. At være opmærksom på ordens betydning, og hvilke associationer de bærer på i de forskellige sprog, er i høj grad vigtig for at oversættelsen skal lykkes. Det er brugen af ordene det påvirker

hvilke konnotationer de får, og de kan således forandres over tid og rum. Derfor kan det opleves som meget svært at få fat i hvad ordenes opladning på de forskellige sprog er, og en oversætter kan derfor have brug for rigeligt med kundskab i begge sprogene. Hvis oversættere besidder gode kendskaber i såvel kildesproget som målsproget har de en klar fordel, og fordelene bliver kun flere hvis de her kendskaber også trækker sig udenfor de sproglige rammer, og også dækker kultur, samfund, politik og natur. Alt, der er, eller kan være. relevant og af betydning, er til fordel for en oversætter.

I enighed med Baquin og Christensen, så viser også resultatet af Linn Gillbergs studie, at det især er de enkelte termer der skaber problemer. I sin eksamensopgave fra 2005 beskæftigede sig Gillberg med at undersøge hvad som udgjorde de hyppigste og sværeste problemer, når man oversatte mellem to nært beslægtede sprog. Studien baseredes dels på interview med oversættere, lærer, en forlagsredaktør og en lingvist, og dels på tidligere studier og litteratur omkring oversættelse. Da diskursmarkører ofte udgøres af enkelte termer som ikke kan slås op i en ordbog, på grund af deres situationsbundne betydning, og således bærer forskellige funktion i forskellige kontekster, kunne der antages at diskursmarkører sandsynligvis ville blive vanskelige at oversætte. Men, de interviewede personer i Gillbergs studie mener noget andet:

När det gäller översättning av danska småord (t.ex. vel, sgu, lige, nå) menar Ö3, Ö4, Ö5, Ö7, Ö8 och Ö9 att man ibland får hoppa över en del småord i den svenska översättningen om de känns onaturliga och överflödiga. Att översätta småord verkar dock inte vara ett större problem för översättarna. "Om det inte passar med motsvarande småord i den svenska texten, så tar man helt enkelt inte med dem. Det gäller ju att översätta andemeningen, inte ordagrant" (Ö3). "Ofta får man stryka och parafasera för att inte förfalla till talspråk på svenska" (Ö5) (Gillberg 2005: 17)

I følge Gillbergs studie fornemmer de interviewede oversættere ikke at diskursmarkører udgør et særligt problem når de skal oversættes mellem dansk og svensk. De synes til og med kunne fjerne diskursmarkører i den svenske oversættelse, hvis de fornemmes som overflødige. Det virker som om oversætterne i Gillbergs studie har taget til sig Bjerg's tidligere udsagn, og at de i den mån det er muligt oversætter de ord som er mulige at oversætte. Men, at de spørger sig selv, hvordan det ville lyde på målsproget hvis forfatteren i

stedet havde brugt det, og udefter det lave de forandringer som fremstår som nødvendige i orden for at oversættelsen skal opfattes korrekt på målsproget. At fjerne diskursmarkører hvis der ikke findes nogen modsvarighed på målspråket, synes ifølge Gillbergs studie være ok, og der fremgår ikke at oversætterne synes at teksten ville miste noget særligt hvis de fjernes. Selvom der i følge de interviewede personer i Gillbergs studie ikke fremstår som vanskeligt at håndtere diskursmarkører, at det er ok at fjerne dem hvis det ikke lyder godt på målsproget, så må man betragte deres sproglige funktion og hvad de tilbyder sætningen. Diskursmarkører giver sproget en særlig nuance og tone, og hvis en oversætter vælger at fjerne dem på grund af det ene eller andet så er der alligevel brug for at den sproglige nuance stadigvæk er på plads i oversættelsen. En dyb pragmatisk og kontekstuel analys, synes nærmest nødvendig i orden for at oversættelsen skal være mulig. Dette er noget Jenny Mattson vid Gøteborgs universitet synes til at betrage som en ikke helt nem opgave. I modsætning til de interviewede personer i Gillbergs studie, synes Mattsson til at ha en anderledes opfatelse af de små ord og formuleringer. Mattsson har lavet en studie hvor hun undersøger oversættelsen af diskursmarkører i filmers undertekster, og i sin studie skriver hun følgende:

The multifunctionality of DPs makes their function hard to pin down, and translating them is far from a straightforward task: “[i]t is a common observation that discourse particles ‘do not translate well’ in the sense that they have no satisfying correspondences in other languages’ (Aijmer 2008:95). Some DPs may translate more easily than others into corresponding features in other languages, but most often there is rarely a one-to-one correspondence between one language and another. (Mattsson 2009: 3)

I Mattssons studie fremgår altså det modsatte til hvad der fremgik i Gillbergs studie, nemlig at det er meget vanskeligt at oversætte diskursmarkører fra et sprog til et andet. Ikke heller dét, at man i filmer ser dem der taler og således kan tage del af de talendes gester, tone, ansigtsudtryk og så videre, synes til at være til nogen særlig hjælp for oversætteren.

Mattssons studie viser nemlig at diskursmarkørerne i undertekster hyppigt går tabt.

I følge tidligere studier omkring diskursmarkører, som Mattsson refererer til i sin studie, så er der problemer med at oversætte diskursmarkører på grund af forskellige faktorer, blandt andet deres multifunktionalitet. At en diskursmarkør beroende af kontekst, kan have forskellige funktion og give udtryk for forskellige ting, gør den meget svær at oversætte.

Mattssons studie fremhæver at især diskursmarkører med interpersonel funktion synes til at være problematiske og derfor ikke bliver oversat. Dog skal der, i Mattssons fald, også opmærksommes at andre faktorer, som for eksempel tid og penge, også spiller en rolle i hvorvidt diskursmarkørerne bliver oversat eller ikke i undertekster (Mattsson 2009: Abstract).

I den her efterfølgende analyse vil der undersøges hvad der faktisk gør sig gældende for diskursmarkører i det her studiens primærmateriale. Der vil undersøges hvor stor vægt der ligger i at oversætte diskursmarkørerne i litteraturen. Fornemmelsen af hvordan diskursmarkører bliver og bør blive håndteret ved oversættelse, er i følge de oven beskrevne studier noget oklar. Da den fremvejende fornemmelsen af det her kapitel er at oversættelsen af litterære værker ofte lægger vægt på forfatteren og dennes personlige røst, bør oversætteren således oversætte den og informationen så langt som det er muligt. Hvis forfatterne så bruger diskursmarkører bør således også de blive prioriteret, dog med undtag hvis de fremstår som overfladige på målsproget, og hvis det fremstår som om de står i vejen for målsprogets 'flow'.

4. Diskursmarkørers funktion

Diskursmarkørerne som bliver behandlet i dette arbejde, bliver opdelt i to forskellige kategorier, begrundet på hvilken sproglig funktion de har. Denne opdelningen begrundes på Brinton's model, hvor diskursmarkører deles op i to forskellige kategorier, baseret på deres hovedsagelige funktion der er enten tekstuel eller interpersonel. Nedenfor bliver der gjort klart hvilke forskel der er omkring hvad der gør sig gældende for hver af de to forskellige kategorier i dette arbejde.

4.1 Tekstuel funktion

Diskursmarkører som optræder med en tekstuel funktion, bruges for at organisere teksten og gøre denne mere sammenhængende. Taleren kan bruge diskursmarkører med tekstuel funktion til at skabe sammenhæng, for eksempel kan diskursmarkører med tekstuel funktion bruges som indledning eller afslutning af noget, eller så kan de bruges som en slags turnaround. De kan også bruges som en slags udfyldnad der har som formål at give taleren lidt ekstra betænkelsetid hvis denne har brug for det. I følge Brinton's model, er der seks kriterier der afgør om en diskursmarkør har tekstuel funktion. De gengives i deres helhed her:

To initial discourse, including claiming the attention of the hearer, and to close discourse.

To aid the speaker in acquiring or relinquishing the floor.

To serve as a filler or delaying tactic used to sustain discourse or hold the floor.

To mark a boundary in discourse, that is, to indicate a new topic, a partial shift in topic (correction, elaboration, specification, expansion), or the resumption of an earlier topic (after an interruption)

To denote either new information or old information

-To mark "sequential dependence", to constrain the relevance of one clause to the preceding clause by making explicit the conversational implicatures relating the two clauses, or to indicate by means of conventional implicatures how an utterance matches co-operative principles of a conversation.

-To repair one's own or others' discourse

(Brinton 1996: 37)

At diskursmarkører ifølge den her studie, falder indenfor rammerne for den tekstuelle kategori, sker da de anses bære en overvejende tekstuel funktion. De opfylder enten en eller flere af de oven nævnte kriterier. I deres forekomst i et udsagn, kan man i tilfælde også fornemme en smule af interpersonel funktion. Denne står dog i baggrund for den tekstuelle funktion der er fremherskende.

4.2 Interpersonel funktion

Diskursmarkører som optræder med interpersonel funktion, har som formål at hjælpe person relationer og det sociale i situationen de bruges i. Taleren bruger dem som en form for ekspressivitet, for eksempel for at udtrykke følelser, attitude og omdømmen. Brinton beskriver kun to kriterier som gør sig gældende for diskursmarkører med interpersonel funktion, og de gengives i deres helhed her nedenfor:

Subjectively, to express a response or a reaction to the preceding discourse or attitude towards the following discourse, including also “back-channel” signals of understanding and continued attention spoken while another speaker is having his or her turn and perhaps “hedges” expressing speaker tentativeness.

Interpersonally, to effect cooperating, sharing, or intimacy between speaker and hearer, including confirming shared assumptions, checking or expressing understanding, requesting information, expressing deference, or saving face (politeness)

(Brinton 1996: 37)

I dette arbejde falder diskursmarkører indenfor rammerne for den interpersonelle kategori, hvis de opfylder en eller begge af kriterierne ovenfor. Det vil sige, hvis de bruges for at give udtryk for talerens holdning, attitud videnskab eller følelser. Lige som med diskursmarkører med tekstuel funktion også kunne opvise en del interpersonel funktion, så sker der i tilfælde at diskursmarkører med interpersonel funktion også har en smule tekstuel funktion. Igen er det sådan, at hvis disse diskursmarkører falder indenfor rammerne for den interpersonelle kategori så er deres interpersonelle funktion fremherskende.

5. Analyse

I det følgende kapitel gennemføres arbejdets empiriske analyse på Kim Leines bøger *Kalak* og *Profeterne i Evighedsfjorden* og deres svenske oversættelser. Udvalgte dialoger fra romanerne bliver undersøgt, og de danske dialoger bliver så sammenlignet med de svenske oversættelser for at undersøge hvad der gør sig gældende ved oversættelsen af diskursmarkører mellem de to nabosprog.

Analysen omfatter såvel mere erkendte diskursmarkører, som mindre erkendte diskursmarkører, og således behandles småord som for eksempel: *nok, lige, bare, måske, jo, så, først, nåh*, indledende korte formuleringer, og tiltaleord som *madame* og *hr. magister*. Ord som *ja* og *nej*, der bruges som svar til et spørgsmål er også inkluderede som diskursmarkører i analysen. Disse ord er blevet opfordrede af et spørgsmål, og er derfor af mere obligatorisk karakter med en klarere funktion. Den, der svarer, vælger selv hvordan han/hun skal svare, og bruger enten *ja/nej* eller noget helt andet, og således siger også svaret noget om taleren. Da der er uenighed omkring hvilke ord som anses kvalificerede til at benævnes diskursmarkører, er jeg bevidst over at der kan argumenteres imod den her studies definition af diskursmarkører. De ord som ifølge den her studie klassificeres som diskursmarkører falder indenfor de rammer som fremhæves som relevante til formål for den gældende studies mål, og de bliver præsenterede i kapitel 3.1

Det undersøgte materiale opviser en høj brug af diskursmarkører. I de følgende deler af analysen bliver først oversættelsen af diskursmarkører med tekstuel funktion analyseret, derefter analyseres oversættelsen af diskursmarkører med interpersonel funktion, og til sidst analyseres diskursmarkører der ikke blev oversat i primærmaterialet. I 5.1 Oversatte diskursmarkører med tekstuel funktion og i 5.2 Oversatte diskursmarkører med interpersonel funktion bliver de forskellige typer af oversættelser, der gør sig gældende i materialet, præsenteret. Det drejer sig om hvad jeg har valgt at kalde direkt oversættelse, én-til-én oversættelse, færre-til-flere oversættelse og flere-til-færre oversættelse.

5.1 Oversatte diskursmarkører med tekstuel funktion

Analysen viser, at der i primærmaterialet forekommer en temmelig frekvent brug af diskursmarkører med tekstuel funktion der især forekommer i sætnings-initial position. Denne placering af diskursmarkører med tekstuel funktion lemper

sig godt til deres pragmatiske funktioner, som inkluderer blandt andet indledninger, turnarounds og afbrudt. Oversættelsen opviser ikke nogle antydninger på særlige problemer med at oversætte diskursmarkører med tekstuel funktion fra dansk til svensk. Den tilbyder i det store hele en meget relevant modsvarighed til den originale tekst, hvor oversætteren har analyseret den gældende situation og diskursmarkørernes særlige funktioner. Trods for dette, forekommer enkelte tilfælde, hvor oversættelsen i målteksten alligevel ikke opfylder helt den samme funktion som i den danske kildetekst, og på den måde mister en del af den særlige sproglige nuance.

5.1.1 Direkt oversættelse

Den foretrukne type af oversættelse viser sig i følge analysen til at være den, hvor ét ord på dansk også findes i den samme form på svensk. Analysen viser at der i dansk og svensk stadigvæk findes en hel række fælles diskursmarkører med tekstuel funktion. Nogle af de hyppigt forekommende diskursmarkører med tekstuel funktion, som for eksempel *men*, *og*, og *desuden*, findes på begge sprog, i den samme form og med den samme betydning. Således består oversættelse af diskursmarkører med tekstuel funktion hyppigt af det samme ord som originalen, lige som i det følgende eksempel (1) fra *Profeterne i Evighedsfjorden*, hvor hovedpersonen, den i København studerende Morten Falck, befinder sig på kroen i uventet selskab af en ung fyr, der siger sig kunne spå folk. Morten er dog ikke overbevidst, og tvivler på fyrens særlige evne, hvilket skaber en mærkelig atmosfære mellem de to fyrrer. Den unge fyr har lige tilbudt at spå Morten i gengæld for penge, men Morten stoler ikke på fyrens evne, og vil gerne vide hvis fyren virkelig kan spå folk, før han give ham nogle penge.

Eksempel (1)

-*Først* vil jeg sætte dig på prøve for at se om du er din løn værd.

-*Först* vill jag sätta dig på prov för att se om du gör skäl för din lön.

Morten afbryder den pågående situation med brugen af diskursmarkøren *først*, der i situationen har den tekstuelle funktion at skabe lige et afbrudt. På den samme gang skaber Mortens vending en anspændt atmosfære, når fyren bliver stillet på prøve for at vise hvad han virkelig er parat til. I eksempel (1), bliver den danske diskursmarkør *først*, oversat til *först* på svensk. *Först* på svensk, fylder den samme funktion som det danske *først*, og tilbyder en relevant gengivelse af det afbrud i situationen man fornemmer i den danske tekst.

Eksempel (1) illustrerer, hvordan et ord på dansk, også forekommer med den samme

betydning og konnotation på svensk. *Først* og *först* er samme ord med den samme betydning. Denne type af oversættelse gør sig også gældende ved mange tilfælde i materialet, og demonstrerer at dansk og svensk stadigvæk har mange ord fælles.

5.1.2 Én-til-én oversættelse

Når det drejer sig om diskursmarkører, der realiseres gennem enkelte småord, som for eksempel de danske: *men*, *og*, *nuvel* og *javist*, så bruger oversætteren gerne en én-til-én oversættelse, hvor ét ord på dansk bliver oversat med ét ord på svensk. Hvilket det modsvarende ord er kan variere, det må ikke altid være det samme uden skelner sig fra situation til situation. Én-til-én oversættelsen er ikke bunden til kun småord, uden gør sig også gældende ved længere formuleringer. Denne type af oversættelse illustreres nedenfor i eksempel (2) der stammer fra en konversation mellem *Kim* og *Monika* i *Kalak*. Monika fortæller, at hun har købt morgenmad, men hun laver ved hjælp af formuleringen en "turnaround" i situationen og klargør, at den ikke skal spises lige med det samme.

Eksempel (2)

-*Men jeg synes* vi skal vente med at spise dem til bagefter.

-*Men jag tycker* att vi ska vänta med att äta dem till efteråt.

I eksempel (2) bruger Monika den danske formulering *men jeg synes*, til at lave et afbrud i den pågående situation, og skabe opmærksomhed på sin egne person og sine egne tanker. Den danske formulering bliver oversat til den nøjagtig samme antal ord på svensk. Den svenske version ser således følgende ud, *men jag tycker*, og fylder den samme funktion som den originale danske formulering. Også på svensk får læseren ta del af den samme "turnaround" i Monikas udsagn.

5.1.3 Færre-til-flere oversættelse

I primærmaterialet genfinder man adskillige tilfælde, hvor oversætteren har brugt en så kaldt færre-til-flere oversættelse, det vil sige tilfælde hvor oversættelsen består af en længere rækkefølge af ord end den originale formulering på dansk. I eksempel (3) nedenfor illustreres en færre-til-flere oversættelse. Eksemplet stammer fra en situation i *Profeterna i Evighedsfjorden*, hvor Morten befinder sig i en konversation med en af skibets sømænd, der spørger om Morten har brug får noget. Morten har et forbehold gentimod sømændene på skibet, da han er overbevist om, at deres ting vil være fulde af lus og lignende, og det gemmer

sig hele tiden i hans tal, alligevel om han prøver at opretholde en taknemmelig tone, kan man gennem brugen af ordene fornemme hans negative tone, så også i eksempel (3).

Eksempel (3)

-Dette er udmærket, *mange tak*.

-Det är utmärkt som det är, *men tack ändå*.

I eksempel (3) her ovenfor, gør den danske formulering *mange tak* sig gældende i den danske sætning. I den svenske oversættelse iakttager man en formulering, der består af en længere rækkefølge af ord. At der på svensk bliver brugt en længere rækkefølge af ord, skyldes de pragmatiske betingelser, oversætteren har valgt at bruge et korrekte udtryk på svensk, som tilbyder den samme taknemmelighed som det danske *mange tak*, men som på den samme gang tydeliggør den gældende situation. I eksempel (3) bliver det danske *mange tak* oversat til *men tack ändå* på svensk, hvor man meget tydeligt gennem det svenske tillæg af ordet *men*, fornemmer den "face-saving" og vendning, der finder sted i Mortens udsagn. Det bliver en såkaldt "turnaround", hvor Morten prøver at opretholde en god tone imod sømanden. *Men*, henvender sig tilbage til det forangående han sagte. Oversætteren har analyseret situationen omkring *mange tak*, og tydeliggjort denne i oversættelsen, og i en anden kontekst ville en anden oversættelse blive brugt. Det sker dog ikke altid, at oversættelsens tillæg af ord, sker på sådan en vellykket måde. I eksempel (4) nedenfor gengives et mindre vellykket eksempel i et uddrag fra en konversation mellem Morten Falck og købmanden i *Profeterne i Evighedsfjorden*, hvor de ved en tilfældighed befinder sig i toiletkummen ved siden af hinanden. Morten har lige været på besøg hos købmandens kone, som han har et skjult kærlighedsforhold til. Atmosfæren mellem de to mænd er meget anspændt, og Morten føler sig meget nervøs og som om han ville blive syg, eftersom købmanden er en listig mand, som presser Morten på information og, som det viser sig senere, også på penge.

Eksempel (4)

-Mange tak, *købmand*.

-Tack så mycket, *herr köpman*.

I eksempel (4) har oversætteren valgt at oversætte det danske *købmand* til *herr köpman* på svensk. Oversætteren har valgt at tilføje et enkelt lille *herr*, noget der dog skaber en helt anderledes tone på svensk, end hvad det danske original gør. Det svenske *herr köpman* giver købmanden en højere status, mens det danske *købmand* ikke giver indtrykket af at den omtalte person skal have nogen særlig status. Her har oversætteren måske ikke været

tilstrækkeligt opmærksom på, at tillægget af *herr* har en temmelig stærk påvirkning på, hvordan købmanden opfattes. Oversættelsen bliver ikke helt relevant, og med en nærmere analyse af situationen og den sproglige tone kunne dette enkelt korrigeres ved at slet ikke at tilføje dette *herr*.

5.1.4 Flere-til-færre oversættelse

Ligesom oversættelsen i visse tilfælde består af en længere rækkefølge af ord end kildeteksten, så består den i andre tilfælde af en kortere rækkefølge af ord. Denne type af oversættelse benævnes i denne studie som flere-til-færre oversættelse. I eksempel (4) kunne man iagttagende hvordan færre-til-flere oversættelsen var med til at tilføre en person en højere status i målteteksten, end i kildeteksten en person. I det følgende eksempel (5) illustreres hvordan flere-til-færre oversættelsen kan få den omvendte effekt, vi ser hvordan en person bliver nedgraderet. Eksempel (5) stammer ligesom eksempel (4), fra *Profeterne i Evighedsfjorden*. Morten fører en diskussion med købmanden og Dahl, hvor Morten bliver anklaget for at skyldes købmanden en stor summe penge, noget han selv ikke synes er rigtigt. Morten er meget fortvivlet og oprørt og føler sig dårligt behandlet. Købmanden og Dahl har overtaget, og presser ham til sidst til at gå med på deres betingelser.

Eksempel (5):

-Javel, *herr købmand*.

-Ja viss, *köpman*.

I eksempel (5) sker det modsatte til hvad der lige illustreredes i eksempel (4). Her bærer det danske *herr købmand* en fornemmelse af at købmanden har en højere status, da han bliver tiltalt med *herr*. I den svenske oversættelse, bliver han dog kun tiltalt med et enkelt *köpman*, en formulering der ikke bærer den samme tone som den danske formulering. Hvorfor oversætteren har valgt at fjerne *herr* i oversættelsen i eksempel (5), men valgt at tilføje det i oversættelsen i eksempel (4), fremgår ikke. Men det påvirker, hvordan de to udsagn fortolkes, og denne fortolkning skelner sig, på grund af tillægget og udeladendet af *herr*, mellem de danske og de svenske udsagn. Dette er dog en fejl der enkelt ville kunne korrigeres, og de ødelægger ikke betydningen eller konversationerne, men de har en temmelig stor indvirkning på, hvordan læseren vil opfatte personerne. I materialet genfinder man dog også vellykkede flere-til-færre oversættelser, som i det følgende eksempel (6), hvor vi fornemmer en

konversation mellem Morten og skibets kaptajn i *Profeterne i Evighedsfjorden*. Kaptajnen har lige fortalt, at de vil sejle om eftermiddagen og spørger hvis Morten har fået sit gods endnu.

Eksempel (6)

-Men mine kister er ved at blive losset, *kan jeg se*.

-Men mina koffertar håller på att lossas, *ser jag*.

Morten bruger udtrykket *kan jeg se* for at afslutte afslutte sit udsagn. *Kan jeg se* styrker det udsagn, og betoner at Morten er sikker på sin ting. Det danske *kan jeg se*, bliver på svensk oversat med formuleringen *ser jag*, der består af en kortere rækkefølge af ord end det danske original. *Ser jag* fanger den samme bevidshed og troværdighed som det danske *kan jeg se*, og man kan fornemme Mortens sikkerhed. At den svenske oversættelse består af en kortere rækkefølge af ord skyldes de pragmatiske betingelser. *Ser jag* er en på svensk pragmatisk korrekt formulering, og den opfylder den samme funktion som den danske formulering *kan jeg se*. I eksemplet fornemmer man en mere vellykket flere-til-færre oversættelse, hvor oversætteren måske har været mere opmærksom på den gældende situation.

5.2 Oversatte diskursmarkører med interpersonel funktion

I det undersøgte materiale kan man fornemme en lidt hyppigere forekomst af diskursmarkører med interpersonel funktion. Lige som med diskursmarkører med tekstuel funktion, så bliver også disse, i langt de fleste tilfælde, oversat til svensk med en relevant og sprogligt tilpasset modsvarighed. Der sker lidt frekventere at oversættelsen af diskursmarkører med interpersonel funktion varierer, det sker således hyppigere at oversætteren bruger forskellige modsvarigheder på svensk, når han/hun oversætter diskursmarkører med interpersonel funktion.

5.2.1 Direkt oversættelse

Analysen viser i flere tilfælde, at dansk og svensk opviser fælles diskursmarkører med interpersonel funktion og at der gang på gang bruges direkt oversættelse. I eksempel (7), der gengiver engang hvor Morten hilser på den unge, mærkelige fyr, fornemmer man denne type af oversættelse. Morten og fyren møder hinanden på bykroen, og hilser så på hinanden.

Eksempel (7)

-*God aften*, mit barn.

-*God afton*, mitt barn.

Fyren har hilst på Morten, og han besvarer i sin tur den hilsning med en hilsning tilbage. Her bruger han den danske formulering *god aften*, en formulering der forekommer i den samme form på svensk, nemlig *god afton*. I begge tilfælde bruges de samme ord, og begge formuleringer har den samme betydning, hvor den indikerer en hilsning, der sker om aftenen.

5.2.2 Én-til-én oversættelse

Diskursmarkører med interpersonel funktion bliver i de fleste tilfælde, hvor der kun bruges én dansk diskursmarkør, oversat med kun én modsvarende svensk diskursmarkør. I det følgende eksempel (8) der stammer fra *Profterne i Evighedsfjorden* og gengiver et uddrag fra en konversation mellem Morten Falck og den unge, mærkelige fyr, hvor de møder hinanden den første gang en kold aften i en bykro, illustreres dette. Morten er lidt forbavset over sig selv, og forstår ikke rigtig, hvorfor han tilbyder en fremmed og meget mærkelig fyr øl og selskab, men kan nu ikke trække sit tilbud tilbage. Fyren der bliver meget glad over Mortens tilbud, optræder meget selvsikker, og med en rolig og mærkelig aura omkring sig.

Eksempel (8)

-Det si'r man *da* ikk'nej te'.

-Det säger man *ju* inte nej till.

Den unge fyr besvarer Mortens spørgsmål med et ordvalg, som inkluderer det danske *da*, der i situationer skaber en glad og munter tone. *Da* har som formål at udtrykke fyrens lidt positive og overraskede attitude til Mortens tilbud om selskab og gratis øl. Dette *da*, bliver oversat til *ju* på svensk, hvor man fornemmer den samme sproglige tone, og den samme attitude som det danske *da* tilbyde. At det danske *da* bliver oversat til lige *ju* på svensk, skyldes situationen *da* bruges i. Analysen viser nemlig, at der kan bruges forskellige oversættelser til én og den samme diskursmarkør, også til *da*, beroende på situationen diskursmarkørerne forekommer i. I eksempel (9) nedenfor illustreres hvordan diskursmarkøren *da* kan oversættes anderledes. Eksempel (9) er et uddrag fra en konversation mellem Kim og hans kone Lærke i *Kalak*. Lærke er bevidst om Kims utrohed, men opviser overraskende, forståelse for det. Når deres søn Johannes skal have fødselsdag, spørger Lærke Kim, hvis han ikke skal invitere sin kæreste, Monika. Kims reaktion er meget forbavset, han forstår ikke rigtigt hvor Lærke får den idé fra, og han synes, at det lyder lidt underligt at invitere sin kæreste. Men Lærke forklarer meget roligt, at hun gerne vil møde den omtalte Monika.

Eksempel (9):

-Det kunne *da* være morsomt at møde hende.

-Det kunde *väl* vara kul att träffa henne.

I eksempel (8) blev *da* oversat til *ju* på svensk, mens *da* i eksempel (9) bliver oversat til *väl* på svensk. De forskellige oversættelser skyldes de forskellige situationer *da* bliver brugt i. I eksempel (9) har Lærke lige fremlagt et forslag at Kim skal invitere sin kæreste til deres søns fødselsdag, og selvom det er hendes forslag, og der hersker en relativt positiv stemning, så fornemmer man gennem hendes brugen af *da*, en vis usikkerhed. Lærkes udsagn bliver nærmest som et spørgsmål til Kim om hans syn på den idé.

Der sker i nogle tilfælde at oversættelsen ikke fanger hele den sproglige nuance som kildeteksten opviser. Et eksempel på det ser vi nedenfor i eksempel (10), der gengiver et uddrag fra *Profeterne i Evighedsfjorden*, hvor den unge Morten Falck er på udflugt med sin kæreste, jomfru Schultz, og hendes familie. Morten har lige set den mærkelige fyr som han tidligere har mødt nogle gange på kroen, og ved et tilfælde også har haft samleje med, en syn der får hans mave til at vende sig op og ned. Han føler sig pludselig syg, og som om han ville kaste op og skaber med sin pludselige vending fra frisk og glad til bleg og stiv en bekymring hos sin kæreste.

Eksempel (10):

-*Næh*, kvækker han og graver sig i flippen med pegefingren.

-*Nej*, kväker han och gräver innanför skjortkragen med pekfingret.

I eksempel (10) fornemmer man i Mortens *næh*, hvordan han begynder at føle sig utilpas og hvordan han trækker vejret anderledes. I eksemplet bruger oversætteren det svenske *nej* som oversættelse til det danske *næh*. Begge ord er negationer, men der er forskel i deres fornemmelse og tone. Det danske *næh* skaber en mere passiv følelse hos taleren, hvor man nærmest kan føle en udånding. Man kan som læser føle Mortens indre kampe der er til stede i hans udsagn. Det svenske *nej*, er i modsætning en mere kort og præcist formulering, og den bærer ikke nogen fornemmelse af en udånding. I stedet, fremstår det som et abrupt svar, og oversættelsen taber den sproglige tone.

5.2.3 Færre-ti-flere oversættelse

I materialet forekommer også tilfælde, hvor de danske diskursmarkører bliver oversat med længere formuleringer på svensk, lige som i eksempel (11) nedenfor hvor vi igen fornemmer

konversationen mellem Morten og købmanden i *Profeterne i Evighedsfjorden*, som var til stede tidligere i eksempel (4). Dog fokuserer eksempel (11) på en anden del af sætningen, nemlig den første del, der består af den danske formulering *mange tak*.

Eksempel (11):

- *Mange tak*, købmand.

- *Tack så mycket*, herr köpman.

I eksempel (11) bliver *mange tak* oversat til *tack så mycket*, en formulering med tre ord, i stedet for den danske originale med kun to ord. Det skyldes i det her tilfælde at det danske *mange tak* er et fast udtryk som taleren bruger for at udtrykke sin taknemmelighed gentimod en anden person. Den modsværende svenske formulering, *tack så mycket*, er også et fast udtryk, og passer meget godt ind i den gældende situation. Her har oversætteren analyseret situationen omkring diskursmarkøren og brugt et, på svensk, pragmatisk korrekt udtryk, der gengiver den samme tone og konnotation som den danske formulering.

5.2.4 Flere-til-færre oversættelse

Flere-til-færre oversættelsen bruges ikke særligt meget ved oversættelsen af diskursmarkører med interpersonel funktion. Men et eksempel på hvordan det ser ud når en diskursmarkør med interpersonel funktion bliver oversat med en flere-til-færre oversættelse illustreres i eksempel (12) her nedenfor. Det er et udsagn, der stammer fra *Kalak*, og en konversation mellem den unge Kim og hans nye klassekammerater. De spørger ham en masse ting om ham selv og hans familie, og så også om hans fars kærlighedsforhold til Svend. Atmosfæren er positiv, og klassekammeraterne synes til at kunne lide Kim, og ham dem, men alligevel kan man i Kim fornemme at han holder sig lidt tilbage og ikke tager særligt stor plads. Han besvarer de andres spørgsmål, men opviser ikke selv noget større interesse i dem eller deres liv og baggrund. Kim har lige fortalt, at han hellere ville bo hos sin far, og Svend, og han klassekammerat bliver således lidt overrasket og undrer hvis Kims far så er homoseksuel.

Eksempel (12)

-Er de bøsser *eller hvad*?

-Är de bögar, *eller*?

I sit spørgsmål bruger fyren et tillæg af formuleringen *eller hvad*, der giver udsagnet en afslappet tone. Det er ikke et negativt spørgsmål, og man kan gennem tillægget af *eller hvad* fornemme at spørgsmålet ikke er ment som en attack mod Kim og hans familie. *Eller hvad*,

bliver oversat til *eller* på svensk, en formulering der bærer de samme konnotation som den danske formulering. Den fanger den samme afslappede tone og gør spørgsmålet mindre alvorligt.

5.3 Ikke oversatte diskursmarkører

Analysen viser at der er et fåtal tilfælde, hvor diskursmarkørerne går tabt i oversættelse processen. Hvorfor det er på den måde, kunne en nærmere analyse ikke finde ud af, dog blev den opmærksom på nogle særlige ting, de fleste tabte diskursmarkører havde fælles.

Det første er, at der i de fleste tilfælde, hvor en dansk diskursmarkør ikke gengives i den svenske oversættelse, drejer sig om en diskursmarkør med interpersonel funktion. Dette illustreres i følgende eksempel (13), som er et uddrag fra *Profeterne i Evighedsfjorden*, hvor Morten Falck er på besøg hos sin søstre, der er oprørt over sin situation som husepige hos en familie med det egentlige formål at blive gift med en af familiens sønner der studerer til at blive præst, en ting ingen dog taler rigtig om. Søsteren er ikke ulykkelig over fremtidsplanerne at blive gift med den blivende præst, men hun kan virkelig ikke lide at bo i Danmark, hun længes hjem til Norge, hvor hun er opvokset og hvor hun føler sig hjemme.

Eksempel (13):

-Det er meningen at jeg skal oplæres i en husmors pligter og gå til hånd i hjemmet, siger hun, men jeg er *jo* godt klar over den egentlige grund til at jeg befinder mig her.

-Det är meningen att jag ska läras upp i en husmors plikter och hjälpa till i hemmet, säger hon, men jag är helt klar över den egentliga orsaken till att jag är här.

Gennem brugen af *jo* i sit udsagn, giver søsteren udtryk for sin viden og bevidsthed over det egentlige formål med hendes situation. I eksempel (13) bliver dette *jo*, der er med i den danske sætning, dog ikke oversat i den svenske version. Situationen omkring diskursmarkøren, og selve sætnings opbygningen er ikke særligt udmærkede, og der fornemmes ikke nogen særlig udfordring i oversættelsen af den, for eksempel kunne den oversættes med det svenske *ju*, som ville bære den samme funktion og give udtryk for den samme slags bevidsthed som søsteren udtrykker.

Den anden ting analysen gør opmærksom på, er at de diskursmarkører der ikke bliver oversat, gerne befinder sig i sætnings medial position. Følgende eksempel, (14), hvor Morten, i *Profeterne i Evighedsfjorden*, befinder sig på skibet, på vej til Grønland, illustrerer dette. Sammen med en ung fyr prøver han at berolige sin ko lidt. Den unge fyr begynder at tale med

Morten om sine synder og det der sker om natten på skibet, ting Morten slet ikke vil ha til at vide og der gør ham utilpas.

Eksempel (14):

-Hvis der sker noget nyt, gælder det gamle skrifte *så* stadig væk?

Om det händer något nytt, gäller den gamla bikten fortfarande?

I sætningerne oven, mangler den svenske oversættelse en modsvarighed til den danske diskursmarkøren *så*. Den unge fyr laver et konstaterende med et efterfølgende spørgsmål, hvor *så* har som formål at henvende tilbage til den første del af sætningen som spørgsmålet retter sig til. Brugen af *så* giver en fornemmelse af at drengen har brugt lidt betænkningstid. Denne tilbagevendelse ville i den svenske oversættelse kunne gengives, for eksempel med et *då*, som i den gældende kontekst ville bære den samme funktion og skabe den samme anknytning. I stedet mister den svenske oversættelse nu lænken tilbage til den første del af sætningen, og den del af den sproglige tone som dette *så* tilbyder.

En tredje ting, som også fremgår af analysen, er at der ikke er nogen form for garanti, for at en særlig diskursmarkør altid vil blive oversat. Det synes afhængigt af situationen, og ikke af den enkelte diskursmarkør, hvis den bliver oversat eller ikke. I eksemplerne (15) og (16) illustreres dette. Sætningerne i eksempel (15) stammer fra en konversation mellem Kim og hans kone, Lærke, i Kalak, hvor de sidder sammen og drikker sin morgenskaffe når Lærke pludseligt giver Kim sin velsignelse til hans affære med en anden kvinde, Monika. Kim er forbavset over Lærkes ro og forståelse over for den gældende situation.

Eksempel (15):

-Det kan I *jo* ikke gøre for.

-Det kan *ju* inte ni rå för.

Eksempel (16) stammer fra *Profeterne i Evighedsfjorden*, og en konversation mellem Morten Falck, Købmanden og hr.Dahl, hvor Morten bliver anklaget for at skyldte Købmanden en sume penge. Morten prøver at forsvare sig gennem at pointere at han ikke var bevidst over forandringen omkring reglerne for betaling. Han forstærker sit udsagn gennem at bruge diskursmarkøren *ju*, der taler om at han er forbavset og at det drejer sig om information der borde være kendt af de andre to.

Eksempel (16):

-Jeg går ikke og læser Handelens opslag da jeg *jo* ikke regner med at de angår mig og missionen.

-Jag går inte och läser Handelens anslag, eftersom jag inte räknar med att de angår mig och missionen.

I begge eksempler, (15) og (16), forekommer i de danske sætninger det danske *jo*. Dette *jo* bliver oversat med det svenske *ju* i eksempel (15), men i eksempel (16) mangler oversættelsen en modsvarighed til det danske *jo*. I eksempel (15) bruger Lærke det danske *jo* som udtryk for sin forståelse over for den særlig situation at hendes mand har en anden kæreste. Også i den svenske oversatte version af sætningen, gengives den samme forståelse, gennem brugen af svenske *ju*. *Jo* i den danske sætning i eksempel (16), bruges af Morten som et måde at udtrykke sin følelse af misforstand og nedtrykning. *Jo* skaber i dette udsagn en forbavselse og en opmærksomhed omkring informationen, hvor Morten pointerer at det drejer sig om en slags misforstand. Den svenske oversættelse mangler dette *jo*, og dermed denne forstærkning og forbavselse. Det sagte opfattes i stedet som et almindeligt konstaterende, og en del af karakterens personlighed mangles.

I vævsprøven er der kun én diskursmarkør med tekstuel funktion der ikke bliver oversat. Neden følger eksempel (17) som illustrerer lige den diskursmarkør. Eksemplet stammer fra en konversation mellem to personer, Maria og Habakuk, i *Profeterne i Evighedsfjroden*. Maria vil at en anden kvinde, som i hendes mening nærmest er en hore, ikke længere skal få bo sammen med de andre, men hvor hun på den samme gang, som hun ikke kan lide kvinden og ser hende lidt som en trussel, føler vemod over for hende og den bedrøvede situation hon befinder sig i.

Eksempel (17):

-*Jeg siger dig*, jeg vil ikke have hende boende her længere..

-Jag vill inte längre ha henne boende här.

I eksempel (17) bruges *jeg siger dig* som indledning til det Maria vil sige. Med *jeg siger dig* bygger Maria op en forventen af at der kommer noget efterfølgende af stor vægt, og hun bruger den som en måde for at fange Habakuks interesse. Denne indledning mangler dog i den svenske oversættelse. Der fandtes tilfælde i materialet, hvor hele danske sætninger havde fjernet fra den svenske oversættelse, og det kunne være at dette igen er et sådant tilfælde. Men det der siger imod det, er at der i dette tilfælde kun er den indledende delen af hele udsagnet der har fjernet, og ikke hele udsagnet. Således kan det antages at det er oversætterens egne valg at ikke oversætte den indledende delen der udgøres af en diskursmarkør med tekstuel funktion.

6. Resultat og diskussion

Resultaterne af den udførte analyse viser at de to nabosprog dansk og svensk der i dag, i mange hensigter, ligner hinanden, også opviser lignelser i deres brugen af diskursmarkører.

I det danske primæremateriale forekommer en stadig brug af diskursmarkører. Til størst del forekom diskursmarkører med interpersonel karakter, der tilbød personer individuel ekspressivitet og gav udsagnet en særlig tone. Diskursmarkører af tekstuel karakter, der tilbød personer mulighed for til eksempel indledninger, afbrydelser eller tankepauser, forekom lidt mere sjældent. Fornemmelsen af undersøgningen er, at diskursmarkører udgør en central del i det danske sprog, og at selvom de ikke har nogen obligatorisk funktion eller påvirker en sætnings sandhedsbetingelser, så forekommer de i stor udstrækning i sproget. Det samme synes til at gøre sig gældende i svensk, da diskursmarkøerne i det danske primæremateriale i langt de fleste tilfælde også forekom i den svenske oversættelse. Forskning og studier omkring diskursmarkører har skabt opmærksomhed omkring en række problemer som de her små ord og formuleringer årsager. Det som dog har fremgået af dette arbejde er at der i det store hele ikke synes til at findes nogle særlige problemer med oversættelsen af danske diskursmarkører til svensk. Analysen viser at der, til de forekommende danske diskursmarkører, plejer at findes en modsvarende svensk oversættelse, og i flere tilfælde findes der også valgmulighed mellem flere modsvarigheder. I langt de fleste tilfælde kunne den svenske oversættelse fange den samme sproglige tone som den originale danske formulering tilbød. Baseret på tidligere studier, var dette resultat ikke helt forventet. Fornemmelsen var at det primære materiale ville opvise mere problematik omkring oversættelsen af diskursmarkører, at det ville være svært at fortolke diskursmarkørers egentlige funktion og fange deres særlige tone. Fornemmelsen var også at det på svensk ville lyde forkert med så mange diskursmarkører som den danske kildetekst tilbød. Resultaterne ud fra det ville således have været, at mange flere diskursmarkører ikke ville være blevet oversat til svensk. At arbejdets resultat viste det omvendte blev således en positiv overraskelse. Det her resultat kan fortolkes som at der i begge sprog, dansk og svensk, forekommer en høj brugen af diskursmarkører, og at selvom sprogene ikke altid bruger eksakt de samme diskursmarkører, så findes der næsten altid en relevant modsvarighed sprogene imellem, som fanger den samme sproglige tone og nuance. At sprogene ligner hinanden på denne måde, gør det lidt nemmere for oversættere at oversætte mellem sprogene. Oversættelsen af

diskursmarkører tilbyder således ikke en sådan svær udfordring, selvom der stadigvæk er brug for situationsanalyse for at finde diskursmarkørernes betydning frem, tilbyder de begge sprog et temmelig fælles udbud af diskursmarkører. Resultaterne viser nemlig at langt de fleste diskursmarkører der forekom i den danske kildetekst, på en eller anden måde blev oversat til svensk i den svenske målttekst. Der blev brugt forskellige oversættelsesmetoder, som i denne studie kaldes direkte oversættelse, én-til-én oversættelse, færre-til-flere oversættelse og flere-til-færre oversættelse. Den direkte oversættelse, og én-til-én oversættelsen var de to metoder der hyppigst blev benyttet af de to oversættere. De forskellige oversættelsesmetoder gjorde det muligt for oversætterne at tilpasse oversættelsen så at den på en og den samme gang fangede den samme sproglige tone som den danske kildetekst, men også fik den pragmatiske tilpasning som var nødvendig for at den ville fungere i den svenske målttekst. At der i litteraturen ikke synes til at gå tabt særligt mange diskursmarkører kan måske have med de friere rammer at gøre, som litterær oversættelse tilbyder. En oversætter skal, så godt det går, lave en oversættelse der så langt som muligt modsvarer kildeteksten ordret, men stadigvæk på sådan en måde at sproget og teksten bliver tilpasset til målsproget. Med hensyn til det, og det faktum at dansk og svensk ligner hinanden, bliver resultatet af denne studie, nemmere at forstå.

Måske spiller også oversætterne en rolle i det, at de fleste diskursmarkører blev oversat. Det kunne dreje sig om meget dygtige oversættere, da begge to har lang tids erfaring med oversættelse. Til denne studie blev det brugt to romaner af den samme danske forfatter, men hvor de to svenske oversættelser var blevet oversat af to forskellige personer. Der var ikke nogen forskel oversættelserne imellem, uden i begge blev de fleste diskursmarkører oversat. Diskursmarkørernes gode oversættelse kan således skyldes to gode oversættere, men den kan også skyldes at de to sprog ligner hinanden. Med et større primært materiale, der begrundes på flere forskellige oversættere, ville dette blive tydeligere. Som svar på studiets hovedsagelige spørgsmål peger denne studies resultat dog på at diskursmarkører ikke synes til at udgøre nogen særlig udfordring når de skal oversættes fra dansk til svensk i litteraturen. Dette til trods, så forekom der i primærmaterialet nogle tilfælde hvor oversættelsen ikke var rigtig relevant, og nogle tilfælde hvor diskursmarkører slet ikke blev oversat. I de tilfælde hvor en diskursmarkør ikke blev oversat med en relevant modsvarighed på målsproget, manglede oversættelsen en del af den sproglige tone som kildetekstens diskursmarkør tilbød. Det medbragte at tonen og den sproglige nuance blev anderledes, og at en speciel følelse der

kunne fornemmes i kildeteksten gik tabt i måltæksten. De tilfælde udmærkede sig især med at det var tilfælde hvor der på dansk fandtes en mere afslappet tone i udsagnet, som dog i den svenske oversættelse blev til en mere seriøs og præcis tone. Valget af en anden diskursmarkør der havde fanget den samme sproglige tone kunne være blevet brugt. Hvorfor den ikke blev det, fremgik ikke af analysen. Fornemmelsen er at det enten beror på at oversætteren ikke har været helt opmærksom på den danske diskursmarkørs særlige tillagte tone, og derfor har oversat den til nærmeste lignelse på svensk, som dog ikke helt tilbyder den samme følelse.

I de tilfælde hvor diskursmarkører helt gik tabt i oversættelsen, kunne analysen ikke konstatere nogen særlig problematik. Det kan således være, at tabet af diskursmarkørerne i de tilfælde, kunne bero på oversætterens egne valg at fjerne dem i oversættelsen. Hvad der dog fremgik var at selvom den vævsprøve til dette studie indhold flere diskursmarkører med interpersonel funktion end hvad den indeholdt diskursmarkører med tekstuel funktion, var der alligevel en procentuel forskel mellem hvor mange diskursmarkører med interpersonel funktion, og hvor mange diskursmarkører med tekstuel funktion som gik tabt. Således tilslutter den her studie sig tidligere studier, og er enig i, at det hyppigere er diskursmarkører med interpersonel funktion, end diskursmarkører med tekstuel funktion, der går tabt i oversættelsesprocessen. Konklusionen må således være at, diskursmarkører med interpersonel funktion synes til at tilbyde større problematik for en oversætter, end diskursmarkører med tekstuel funktion synes til at gøre. Måske har oversætteren i de tabte tilfælde i primærematerialet ikke haft fornemmelsen at diskursmarkørerne i de tilfælde ikke var af større vægt, og derfor valgte at ikke oversætte dem. En nærmere analyse af tilfældene har dog vist, at de forekommende diskursmarkører faktisk tilbød udsagnet noget særligt, for eksempel sagde de noget om de personlige relationer og attituder. Fraværet af diskursmarkørerne i oversættelsen kan også have sket på grund af at oversætteren helt enkelt har gået glip af dem, og glemt at oversætte dem. Fejl og tab er noget alle laver nogen gang imellem.

7. Sammenfatning

I dette arbejde blev det undersøgt hvad der gør sig gældende ved oversættelsen af danske diskursmarkører til svensk i litteratur, og hvilke udfordringer diskursmarkører tilbyder ved oversættelse. Arbejdet gjorde klart hvad diskursmarkører er gennem at studere tidligere forskning omkring emnet, hvor der også fremgik, at diskursmarkører tilbyder en række udfordringer. Diskursmarkører viste sig være små multifunktionelle ord og formuleringer, der giver udtryk for ekspressivitet og tilbyder sproget særlige nuanceringer. Deres betydning og hvordan de skal fortolkes er situationsbunden, og diskursmarkører kan derfor give udtryk for forskellige ting, beroende af situationen de bruges i. På grund af sin multifunktionalitet, sin situationsbundne betydning og en del andre ting, har forskere haft svært at finde enighed i hvad der gør sig gældende omkring diskursmarkører. Fornemmelsen af at studere tidligere studier omkring diskursmarkører blev således at diskursmarkører tilbyder en række udfordringer omkring definition, kategorisering og erkendelse. På grund af det, blev de i den aktuelle studie definerede udefter studiens formål. Indfør den kommende analyse blev de forekommende diskursmarkører opdelte i to kategorier, baseret på Laurel J. Brinton's model hvor hun deler dem op i diskursmarkører med tekstuel funktion og diskursmarkører med interpersonel funktion.

Analysen viste, at der i det valgte primære materiale, forekom mange diskursmarkører som i de fleste tilfælde blev oversat fra dansk til svensk. Såvel diskursmarkører med tekstuel funktion, som diskursmarkører med interpersonel funktion blev i langt de fleste tilfælde oversat til svensk med en meget relevant modsvarighed, hvor oversætteren tog hensyn til den gældende situation. Oversættelsen fangede den særlige tone som diskursmarkørerne tilbød, og overførte den til den svenske oversættelse. Kun i nogle tilfælde manglede oversættelsen den særlige tone som gjorde sig gældende i kildeteksten.

I de få tilfælde hvor diskursmarkørerne helt gik tabt i oversættelsen kunne analysen ikke finde nogle særlige problemer eller udfordringer, der ville gøre de tilfælde sværere end andre. At de ikke blev oversat kunne bero på enten at oversætteren glemte dem, enten at oversætteren ikke kunne finde nogen relevant oversættelse, eller at oversætteren ikke syntes de lød godt på målsproget og derfor valgte at fjerne dem. Det fremgik dog at det i de fleste tilfælde drejede sig om diskursmarkører med interpersonel funktion i sætnings-medial position.

Arbejdet har vist at diskursmarkører er langt mere komplekse end jeg, fra begyndelsen, troede. Selvom der i dag findes en række studier og forskning omkring diskursmarkører, er der stadigvæk mange uenigheder omkring dem. Gennem arbejdet har nye spørgsmål som ikke kunne besvares i dette arbejde, dukket op i mit hoved. Hvad sker der når diskursmarkører skal oversættes mellem to vilt forskellige sprog? Hvor meget information kan diskursmarkører bære? Hvordan påvirker diskursmarkører vores opfattelse af fremmedsprog?

Min forhåbning er at dette arbejde vil bidrage til et større interesse for sprog og diskursmarkører for dem der læser det, og at det kan ligge til grund for efterfølgende funderinger og arbejder, og at det kan bidrage med svar eller inspiration til andre spørgsmål.

Litteraturliste

- Aase, Maja, 2010/04, Småordens olidliga skönhet, Spåktidningen
<http://spraktidningen.se/artiklar/2010/04/smaordens-olidliga-skonhet>
- Baquin, Mari & Christensen, Zola, Robert, 2011, När bara det bästa ändå blir för lite - eller när idiomatiken går förbi översättaren, Sverige
- Bjerg, Marie, Anne, 1999, Om kunsten at oversætte skønlitteratur (Hansen, Ib , Glas kaster Skygge - om litterær oversættelse, Gyldendal, Danmark
- Brinton, J., Laurel, 1996, Pragmatic Markers in English: Grammaticalization and functions, Mouton de Gruyter, Berlin, Deutschland
- Daidsen-Nielsen, Niels, 1993/3/11, Det er sgu da nu vist en misforståelse, Nyt fra Sprognavnet, Dansk Sprognævn Njalsgade 80 2300 København S
- Fischer, Kerstin, Discourse particles, turn-taking, and the semantics-pragmatics interface, University of Hamburg
- Fraser, Bruce, 1999, Journal of Pragmatics 31 (931-952), School of Education, Boston University, 605 Commonwealth Avenue, Boston, MA 02215, USA
- Gillberg, Linn, 2005, Fjäril bli till sommarfluga- Problematik vid översättning från danska till svenska, Sverige
- Hansen, Mosegaard, Maj-Britt, 1998, The Function of Discourse Particles, John Benjamins B.V,
- Josephson, Olle, 2009/11/1, Översättare har inte råd med partiklar, SvD Kultur,
http://www.svd.se/kultur/sprakspalt/oversattare-har-inte-rad-med-partiklar_3737731.svd
http://www.denstoredanske.dk/Sprog,_religion_og_filosofi/Sprog/Semantik_og_pragmatik/modalitet
- Jucker, H., Andreas & Ziv, Yael, 1998, Discourse Markers: Descriptions and theory, John Benjamins Publishing Company
- Lagerholm, Per, 2010, Spåkvetenskapliga uppsatser, Studentlitteratur, Sverige
- Leine, Kim, 2007, Kalak,
- Leine, Kim, 2012, Profeterne i Evighedsfjorden,
- Leine, Kim, översättning: Knutsson, Inge, 2007, Kalak
- Leine, Kim, översättning: Järnebrand, Margareta, 2012, Profeterna vid Evighetsfjorden,

Mattsson, Jenny, 2009, The Subtitling of Discourse Particles - A corpus-based study of well, you know, I mean, and like, and their Swedish translations in ten American films, The Department of Languages and Literatures, University of Gothenburg

<https://gupea.ub.gu.se/handle/2077/21007>

Schourup, Lawrence, 1998, Discourse Markers, Department of English Language and Literature, Osaka Women's University, Daisen-cho 2-1, Sakai 590-0035, Japan

Svensson, Anders, Inte alltid samma ja och nej på nätet, Spåktidningen,

<http://spraktidningen.se/tags/diskurspartiklar>